

Bevezető a „Koreai rendezőportrék” összeállításához

2019-ben ünnepeľjük a koreai film születésének 100. évfordulóját. Az első koreai gyártású filmprodukciónak az *Igazságos bosszú (Uilijeog guto)* című művet tekintjük, mely valójában egy vetített mozgóképes háttérrel kombinált színházi előadás volt. A produkció premierjére 1919. október 27-én, Szöulban került sor, ami így a koreai film szimbolikus születésnapja lett.

A 100. évfordulót számos esemény és kiadvány ünnepeli idén világszerte, ehhez szeretnénk kapcsolódni mi is kiadványunkkal.

A dél-koreai film az 1990-es évek végén került a nemzetközi figyelem középpontjába, amikor az ország a katonai rezsimeket követő demokratizációs folyamatot lezárva új kulturális szakaszba lépett: a koreai hullám (*Hallyu*) megjelenésével főként populáris kulturális termékeink (K-pop, K-drama, mozifilmek) keresztül Ázsián kívül a világ más tájait is kezdte meghódítani a koreai kultúra. A jelentős filmfesztiválokon visszatérő vendégek lettek a kortárs dél-koreai film jelentős szerzői, miközben a műfaji filmek gigantikus sikereket arattak a koreai jegypénztáraknál, illetve remake-eket és amerikai megbízásokat hoztak a populáris filmeket készítő koreai rendezőknek.

A 21. század elejének e jelentős tendenciájával a *Metropolis* is foglalkozott már – 2011/2-es, a kortárs dél-koreai filmet tárgyaló számunkban a *hallyu*-korszak filmgyártásának kulturális és pénzügyi környezetéről, valamint az időszak meghatározó alkotóiról, filmjeiről közöltünk szövegeket. A mostani, ünnepi számban arra törekedtünk, hogy helyet kapjanak benne olyan alkotók is, akik jóval ezen időszak előtt alkottak jelentős életművet, viszont nem, vagy csak alig kerültek eddig reflektorfénybe a Koreán kívüli közönség számára. Ennek egyik oka természetesen az volt, hogy e klasszikus alkotók filmjei nehezebben hozzáférhetőek. Mára azonban ez a nehézség részben elhárult a Koreai Filmarchívum nagyszerű tevékenységének köszönhetően. Jelenleg több

mint 200 klasszikus koreai filmalkotást tekinthetünk meg angol felirattal a Filmarchívum youtube-csatornáján – az összeállításunkban szereplő klasszikus alkotók sok műve is elérhető itt. Természetesen azonban nem tudtuk és nem is akartuk mellőzni az ünnepléskor azokat az alkotókat sem, akik a dél-koreai film jelenkori legnagyobb sikereit jegyzik, és meghatározó alakjai a kortárs filmművészetnek. Az ő filmjeikkel szerencsére rendszerint már a magyar nézőknek is van alkalma találkozni a mozikban.

Válogatásunk első szereplője Kim Ki-young, aki valószínűleg megkerülhetetlen figurája a koreai filmtörténetnek – 1960-as, *A cseléd (Hanyeo)* című filmjé a koreai film szakértői rendre a valaha készült három legfontosabb koreai filmalkotás közé sorolják. Kim az 1950-es évektől az 1990-es évekig volt aktív filmkészítő, több mint 30 filmet rendezett, s egyik specialitása a felkavaró és emlékeztető nőfigurák teremtése. Életművét és démoni nőfiguráit Jurdi Leila írása tekinti át.

A következő rendező, a kalandos életű Shin Sang-ok, aki rendkívül népszerű és nagyszabású filmeket rendezett az 1960-as években Dél-Koreában, olyannyira, hogy Kim Jong-il észak-koreai diktátornak is ő lett a kedvenc filmrendezője, s Kim az 1970-es évek végén elraboltatta a rendezőt és (híres színésznő) feleségét, hogy az észak-koreai filmművészet dicsőségére készítsenek filmeket. Sebő Gábor tanulmánya elsősorban az életműnek erre az észak-koreai szakaszára koncentrált, és arra, hogy Shin néhány éves észak-keleti tevékenysége milyen hatást gyakorolt a kommunista filmgyártásra.

A harmadik rendező, aki előtt portréval tisztelgünk, a dél-koreai filmtörténet monumentális figurája: Im Kwon-taek. 1962-ben kezdett filmeket rendezni, s máig összesen 103 alkotás fűződik a nevéhez. Végigélte és alkotta a koreai háborút követő déli filmtörténet minden szakaszát, azok minden fényével és árnyával. Az utóbbi hat évtized dél-koreai filmtörténetéről lényegében átte-

kintést kaphatunk az ő művein keresztül. Vincze Teréz írásában ezt a gigantikus, a koreai háborút követő koreai történelmet és kultúrát sajátosan átfogó életművet kísérli meg bemutatni.

A kortárs alkotók közül pedig két olyan rendezőt választottunk, akik az utóbbi időben ékes bizonyítékát adták annak, milyen meghatározó szereplője a koreai film a nemzetközi filmvilágnak. Lee Chang-dong amolyan kortárs klasszikus – karrierjének indulása már a koreai film jelenkori virágkorához kötődik, első filmjét az 1990-es évek végén készítette, amikor a koreai film betört a nemzetközi érdeklődés középpontjába. Legutóbbi filmje, a *Gyűjtögetők (Beo-ning)* pedig 2018-ban szinte felrobbantotta a filmkritikusi toplistát a Cannes-i Filmfesztiválon – sosem látott pontszámmal nyerte a fesztiválon jelenlévő kritikusok szavazását. Eddigi életművét a melodráma műfajának tükrében tárgyalja Varró Attila tanulmánya.

Végül, de nem utolsó sorban, összeállításunkat Bong Joon-ho-val zárjuk, aki jelenleg éppen üstökösként ragyog a koreai film égboltján. 2019-ben – a koreai film-történetben első alkalommal – elnyerte a Cannes-i Filmfesztivál nagydíját *Élősködők (Gi-saeng-chung)* című filmjével, ami igazán stílszerű és megérdemelt születésnapi ajándék Korea nemzeti filmgyártásának. Bong filmjeinek sajátos motívumairól, szerzői vonásairól Teszár Dávid tanulmányából kapunk átfogó képet.

Összeállításunkban a koreai rendezők nevének írásánál a nemzetközileg elfogadott (és az imdb.com filmadatbázisban is használatos) formát alkalmaztuk. A koreai filmek eredeti címének romanizált átírásában a Koreai Filmarchívum online filmadatbázisának (kmdb.or.kr) írásmódját tekintettük irányadónak.

Ezután pedig nincs is más hátra, minthogy azt kívánjuk: boldog 100. születésnapot koreai mozi!

A szerkesztők

Ezúton értesítjük kedves olvasóinkat és támogatóinkat, hogy a **Metropolist** kiadó Kosztolányi Dezső Kávéház Kulturális Alapítvány számlájára

az adózók által felajánlott 1%-okból 2019-ben 74 501 Ft folyt be.

Ezt az összeget lapunk működési költségeire fordítottuk. Felajánlásait – melyek nélkülözhetetlen segítséget jelentenek folyóiratunk számára – hálásan köszönjük!

Kérjük, 2019. évi adóbevallásukkor is gondoljanak ránk, és támogassák munkánkat!

METROPOLIS
FILMÉLETI ÉS FILMTÖRTÉNELMI FOLYÓIRAT

**A Kosztolányi Dezső Kávéház
Kulturális Alapítvány adószáma:**

18083787-1-42

Köszönjük!